

Diarienummer:
IMY-2024-14004

Ert diarienummer:
Ju2024/02070

Datum:
2025-01-15

Yttrande över Mottagandelagen - En ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande (SOU 2024:68)

Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) har enbart granskat förslaget huvudsakligen utifrån myndighetens uppgift att arbeta för att människors grundläggande fri- och rättigheter skyddas i samband med behandling av personuppgifter.

IMY lämnar följande synpunkter.

Asylsökandens närvaro på asylboenden ska kontrolleras – avsnitt 5.2

IMY ifrågasätter inte utredningens bedömning av att det finns ett behov av att närvaron på asylboende ska kunna kontrolleras. Som vid all personuppgiftsbehandling måste kontrollen måste utföras på ett sätt som är proportionerligt i förhållande till den enskilde och finns det mindre integritetskänsliga alternativ så ska de användas. IMY delar utredningens bedömning att kontrollen i första hand ska genomföras genom avläsning av det tillfällig kort som Migrationsverket ska förse den asylsökande med och att det, utöver detta, kan genomföras stickprovskontroller där även fotografiet på kortet matchas med personen som är föremål för kontroll. Det är ett betydligt mindre ingripande alternativ än om biometriska uppgifter skulle användas. Utredningen har också konstaterat att en användning av biometriska uppgifter skulle kräva en fördjupad analys av dataskydd, personuppgiftsbehandling och integritet, vilket är en bedömning som IMY delar.¹ IMY delar också utredningens bedömning att kontrollen inte ska omfatta barn under 16 år.

Informationsöverföring – 11 kapitlet

Utredningen har analyserat vilka regelverk inom dataskyddsområdet som blir tillämpliga och i vilka fall det behövs utökad informationshantering, inkluderat personuppgiftsbehandling. IMY efterlyser dock även en grundlig integritetsanalys som innefattar en analys av integritetsrisker med den utökade informationsöverföringen i denna del. Analysen ska både göras i ett brett perspektiv och för respektive uppgiftsöverföring. IMY efterfrågar även en sammantagen bedömning av förslagets nödvändighet och proportionalitet.² I utredningens avsnitt 5.2.7 och 5.4.10 har sådana analyser gjorts i viss mån. Det saknas ett motsvarande särskilt avsnitt under kapitel 11. I avsaknad av en sådan analys kan inte IMY korrekt bedöma de aktuella förslagen.

Postadress:
Box 8114
104 20 Stockholm

Webbplats:
www.imy.se

E-post:
imy@imy.se

Telefon:
08-657 61 00

¹ SOU 2024:68, avsnitt 5.2.7, s 243.

² Se "Vägledning för integritetsanalys i lagstiftningsarbete", IMY-2022-10835, t ex s 9 och 24

Vad gäller uppgifternas sekretesskydd konstaterar utredningen i detta kapitel att uppgifterna som ska överföras kommer att omfattas av ett svagare sekretesskydd hos mottagande myndigheter, jämfört med hos utlämnande myndighet, med undantag för hos socialnämnden.³ IMY efterfrågar ytterligare analys kring eventuella risker och konsekvenser för de registrerade personerna med anledning av detta. Det gäller i synnerhet i fråga om information om barn och ungdomar, där den tillämpliga sekretessen för uppgifterna ter sig något svårtillämpad, vilket gör behovet av analys och vägledning större.⁴

Synpunkterna ovan gäller generellt för kapitlet. IMY vill dock framhålla följande avseende vissa delar i kapitlet.

Kommunerna – avsnitt 11.2.6

Vad gäller förslaget om uppgiftsskyldighet för kommuner finns det enligt IMY vissa brister i tydligheten och preciseringen av de föreslagna bestämmelserna för att utlämnanden ska bli tillräckligt förutsägbara för den registrerade.^{5 6} Det fortsatta lagstiftningsarbetet i denna del bör inriktas mot att reglera uppgiftslämnandet utifrån de faktiska behov som fastställts i de olika verksamheterna. I detta arbete bör det bland annat preciseras vilka uppgifter som får utbytas och till mer avgränsade ändamål. Detta för att uppnå en tydlighet i behandlingen av personuppgifter som gör denna förutsägbar för den registrerade. Sker inte detta i lagtext efterfrågar IMY att det utvecklas i lagkommentaren.

Migrationsverket ska lämna uppgift till kommun om barn och ungdomar som omfattas av mottagandelagen – avsnitt 11.3.3

IMY efterfrågar en analys över särskilda risker med behandlingen av barn- och ungdomars personuppgifter enligt förslaget. Dataskyddsförordningen anger att barns personuppgifter förtjänar särskilt skydd (skäl 38). IMY noterar att utredningen har preciserat vilka personuppgifter som får behandlas för det nya ändamålet, vilket ger en högre grad av förutsebarhet för de registrerade och tydlighet för de personuppgiftsansvariga myndigheterna, vilket är positivt.⁷ IMY vill lyfta att det med fördel kan framgå varför utredningen gör olika bedömningar avseende graden av precisering i de olika föreslagna bestämmelserna.⁸

Särskilt om att uppgift om uppehållstillstånd ska anges i folkbokföringsdatabasen - avsnitt 11.3.4

Utredningen föreslår att uppgift om uppehållstillstånd ska föras in i folkbokföringsregistret. IMY avstyrker utredningens förslag mot bakgrund av den utredning som presenteras i betänkandet. IMY ifrågasätter inte att det finns ett behov för vissa aktörer att ta del av uppgifter om status för uppehållstillstånd men anser att det inte är tillräckligt utrett om behoven kan tillgodoses på annat sätt. Inte heller är de rättsliga förutsättningarna att inkludera uppgift om uppehållstillstånd i folkbokföringsregistret tillräckligt utredda. Till stöd för bedömningen har IMY vägt in följande.

För det första noterar IMY att utredningen konstaterar att de flesta aktörer som har behov av denna uppgift redan idag har tillgång till den genom elektroniskt

³ SOU 2024:68 s. 578–588

⁴ a.a. s. 594, hänvisar till prop. 1979/80:2 Del A s. 209

⁵ a.a. s. 576 ff.

⁶ 10 kap 13–14 §§ i förslag till mottagandelag

⁷ SOU 2024:68 s 593-594

⁸ Jfr t ex resonemang ovan om 10 kap 13–14 §§ i förslag till mottagandelag

utlämnande.⁹ I vissa fall finns fungerande IT-stöd för ändamålet, till exempel mellan regioner och Migrationsverket.¹⁰ IMY saknar information om vilka andra aktörer som behöver uppgiften i sin verksamhet, som inte idag har tillgång till den genom stöd i till exempel registerförfattningar.

För det andra så behöver det förtydligas varför mindre ingripande alternativ inte skulle kunna vara ändamålsenliga. Utredningen ger förslag på hur avregistreringen ska fungera mer effektivt, vilket borde minska behovet för att införa den nya uppgiften i registret. Utredningen föreslår till exempel ett system med att en asylsökande som omfattas av mottagandelagen alltid ska vara registrerad hos en mottagandeenhet. Denna information kommer kunna lämnas ut elektroniskt av Migrationsverket till de myndigheter som behöver den. Vidare föreslår utredningen att Migrationsverket omedelbart ska underrätta Skatteverket om ett uppehållstillstånd löper ut eller utvisningsbeslut meddelas, så att Skatteverket snabbt kan initiera en utredning om avregistrering från folkbokföringen. Informationen om en utlännings omfattas av mottagandelagen ska vidare framgå av personens mottagandekort, tidigare LMA-kort.¹¹ I det fortsatta lagstiftningsarbetet bör det analyseras ytterligare om detta täcker informationsbehovet.

För det tredje ifrågasätter IMY att det skulle vara förenligt med syftet med folkbokföringsregistret att inkludera uppgift om uppehållstillstånd. Ändamålen med folkbokföringsregistret framgår av 1 kap. 4 § lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet och av 2 kap. 3 § anges uttryckligen vilka uppgifter som får registreras för ändamålen. Utredningens förslag att inkludera informationen i folkbokföringsregistret synes inte främst bygga på att den behövs för själva folkbokföringen utan för att tillgodose ett annat informationsbehov. Att uppehållsrätt registreras idag kan förklaras av att uppehållsrätt är en förutsättning för att bli folkbokförd.¹² Syftet med att uppehållsrätten antecknas är således inte att föra register över migrationsstatus för utlänningar i folkbokföringsregistret.

För det fjärde vill IMY framhålla att det inte är tillräckligt såsom utredningen gjort, att konstatera att uppgiften inte är mer integritetskänslig än andra uppgifter i folkbokföringsregistret. Nya integritetsrisker kan till exempel uppstå för den enskilde när nya kategorier av personuppgifter läggs till i ett register, vilket behöver analyseras vidare i lagstiftningsarbetet.

Detta yttrande har beslutats av enhetschefen Jonas Agnvall efter föredragning av juristen Beatrice Deneuvillle Nagy.

Jonas Agnvall

⁹ SOU 2024:68 s. 601

¹⁰ a.a. s. 574

¹¹ a.a. s. 582–583

¹² Prop. 2012/13:120 s. 48 och s. 134 samt SOU 2009:75 s. 115